

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **1/ Ž. C., a. s., D.**, IČO: X.,
2/ Ž., a. s., R., IČO: X., obaja zastúpení
Doc. JUDr. J. C., CSc., advokátom, Advokátska kancelária C., v. o. s., Š., proti žalovanému:
1/ I., a. s., K.K., IČO: X., **2/ M., a. s., G.**, IČO: X, obaja zastúpení JUDr. M. P., advokátom,
Advokátska kancelária, K., **3/ N., a. s., Š.**, IČO: X a **4/ H., s. r. o., K.B.**, IČO: X, zastúpený
JUDr. M.P., advokátom, Advokátska kancelária, K., **o určenie neplatnosti zmlúv
o postúpení pohľadávok**, o dovolaní žalobcu v druhom rade proti uzneseniu Krajského súdu
v Bratislava zo dňa 20. novembra 2008 č. k. 4Cob/213/2007-477, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k.
4Cob/213/2007-477 zo dňa 20. novembra 2008 v spojení s uznesením súdu prvého stupňa
č. k. 42Cb/64/2006-435 zo dňa 14. septembra 2007 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému
súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Prvostupňový súd, Okresný súd Bratislava II, uznesením č. k. 42Cb/64/2006-435
zo dňa 14. septembra 2007 rozhodol vo veci tak, že konanie zastavil a žiadnemu z účastníkov
nepriznal právo na náhradu trov konania.

Z odôvodnenia vyplýva, že žalobcovia v 1. a 2. rade sa domáhali vydania súdneho rozhodnutia, ktorým by súd určil, že zmluva o postúpení pohľadávky uzatvorená dňa 4. mája 2001 medzi spoločnosťou M., a. s. ako postupcom a spoločnosťou N., a. s. ako postupníkom a zmluva o postúpení pohľadávky uzatvorená dňa 7. júna 2001 medzi spoločnosťou M., a. s. ako postupcom a spoločnosťou H., s. r. o. ako postupníkom, sú neplatné. Prvostupňový súd v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej poukázal na ust. § 103, § 104 ods. 1 a § 83 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len O. s. p.) a uviedol, že dopytom na Okresný súd Bratislava I, ako aj z vyjadrenia právneho zástupcu žalovaných v 1., 2. a 4. rade zistil, že na tomto súde prebiehajú súdne konania na plnenie, ktorých právny základ vyplýva zo zmluvy o dielo na skúškach prototypu rušňa R 755 a zo zmluvy o dielo na stavbu prototypu motorovej súpravy M 853, ako aj zo zmlúv o postúpení pohľadávok zo dňa 4. mája 2001 uzavretej medzi žalovaným v 2. a 3. rade a zo zmluvy o postúpení pohľadávok zo dňa 7. júna 2001 uzavretej medzi žalovaným v 2. a 4. rade. Konštatoval, že ide o 6 sporov medzi tými istými účastníkmi, v ktorých okrem jedného sporu nebolo doteraz právoplatne rozhodnuté. Predmetná žaloba a žaloby na plnenie vedené na Okresnom súde Bratislava I sú spolu vo vzťahu žaloby o určenie podľa ust. § 80 písm. c/ O. s. p. a žalôb na plnenie uplatnených podľa ust. § 80 písm. b/ O. s. p., pričom platí, že žaloba o určenie nemá opodstatnenie tam, kde možno žalovať o splnenie povinnosti. Konštatoval, že v danom prípade nebol dôvod na zamietnutie určovacej žaloby podľa ust. § 80 písm. c/ O. s. p., ale bol daný dôvod na zastavenie konania pre prekážku litispendencie, teda prekážku už prebiehajúceho konania v tej istej veci, a to z dôvodu, že žaloba na plnenie a žaloba na určenie, ktoré sú založené na tom istom právnom vzťahu alebo právne sa vzájomne vylučujú, a to v prospech žaloby na plnenie. Uzavrel preto, že predmetná žaloba o určenie neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok, ako aj žaloby na plnenie vedené pred Okresným súdom Bratislava I, sú založené na rovnakých skutkových okolnostiach, pričom predmetná žaloba bola podaná neskôr, ako žaloby na plnenie, preto mal za to, že konanie v tejto veci bolo potrebné zastaviť podľa ust. § 83 O. s. p., teda pre prekážku litispendencie. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 146 ods. 1 O. s. p.

Odvolací súd na odvolanie žalobcov v 1. a 2. rade, ako aj žalovaných v 1., 2. a 4. rade uznesením č. k. 4Cob/213/2007-477 zo dňa 20. novembra 2008 rozhodnutie súdu prvého stupňa vo výroku týkajúceho sa veci samej potvrdil a v časti výroku týkajúceho sa trov

konania zmenil tak, že žalobcovia sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným v 1., 2. a 4. rade náhradu trov prvostupňového konania v sume 13 434,40 Sk a náhradu trov odvolacieho konania v sume 6 297,-- Sk na účet právneho zástupcu týchto žalovaných do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia.

V odôvodnení odvolací súd uviedol, že sa zhoduje s názorom súdu prvého stupňa, že v danom prípade existuje prekážka skôr začatej veci a keďže ide o neodstrániteľnú vadu konania, prvostupňový súd postupoval správne, keď konanie podľa ust. § 104 ods. 1 O. s. p. zastavil. S odôvodnením napadnutého uznesenia v tejto časti sa odvolací súd plne stotožnil, a preto s poukazom na ust. § 219 ods. 2 O. s. p. výrok uznesenia ako vecne správny potvrdil. Pokiaľ ide o žalovanými napadnutý výrok o trovách konania, odvolací súd konštatoval, že prvostupňový súd pri rozhodovaní o trovách konania pochybil. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania pri zastavení konania je súd povinný postupovať podľa ust. § 146 O. s. p. V konaní bolo preukázané, že žalobcovia podali určovaciu žalobu i napriek existencii prekážky litispendencie, a preto bolo povinnosťou súdu pri rozhodovaní o trovách konania vychádzať z prvej vety § 146 ods. 2 O. s. p. a povinnosť na ich znášanie uložiť žalobcom. Na základe uvedeného odvolací súd konštatoval, že i keď súd prvého stupňa správne zistil stav veci a o veci samej rozhodol správne, v otázke rozhodovania o trovách pochybil, preto jeho rozhodnutie v tejto časti podľa ust. § 220 ods. 1 O. s. p. zmenil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa ust. § 224 ods. 1 v spojení s ust. § 142 ods. 1 O. s. p.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca v druhom rade dovolanie v zákonom stanovenej lehote podľa ust. § 240 ods. 1 O. s. p., s poukazom na ust. § 237 písm. f/ a ust. § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.

V dovolaní uviedol, že v danom konaní prekážka litispendencie nejestvuje a konajúce súdy napriek tomu konanie zastavili a odňali svojim nesprávnym postupom účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. Ďalej uvádza, že podľa občianskoprávnej teórie sa o prekážku litispendencie jedná výlučne v prípade, že sa konanie týka rovnakých účastníkov, rovnakého predmetu a rovnakých skutkových okolností, pričom tieto tri podmienky musia byť vždy splnené kumulatívne. Dovolateľ tvrdí, že nejestvuje identita účastníkov, pretože v konaniach o zaplatenie vedených na Okresnom súde Bratislava I na strane žalobcu vystupuje výlučne spoločnosť I., a. s. a na strane žalovaných Ž., a. s., Ž.C., a. s. a v niektorých

prípadoch i Ž., B.. Teda už prvá podmienka nie je splnená, v konaniach vystupujú rozdielni účastníci konania a na rozdielnych stranách. Ďalej poznamenal, že identita účastníkov konania v konaniach, znamená nielen identitu subjektov, ale i identitu v postavení v sporovom konaní. Tiež tvrdí, že nejestvuje identita predmetu konania, pretože v konaniach vedených na Okresnom súde Bratislava I, znie žalobný petit na zaplatenie istiny spolu s príslušenstvom, z titulu zmluvy o dielo a v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava II znie žalobný petit na vyslovenie neexistencie právneho úkonu (zmluvy o postúpení pohľadávok). Predmet konania by bol rovnaký len vtedy, pokiaľ rovnaký nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, čo znamená, že žalobný petit v oboch konaniach by musel byť vymedzený rovnako. Tvrdí, že nejestvuje identita skutkových okolností, pretože v konaniach pre plnenie znejú skutkové okolnosti vyplývajúce zo zmluvy o dielo a v konaniach o určenie neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok, znejú skutkové okolnosti vyplývajúce zo zmluvy o postúpení pohľadávok. V závere dovolateľ cituje komentár k Občianskemu súdnemu poriadku, podľa ktorého: „Nejde o totožnosť vecí a nie je daná prekážka litispendencie, ak chýba čo len jeden znak totožnosti vecí. napr., ak v konaní vystupujú tí istí účastníci, predmetom konania je rovnaká suma, ale skutkovým základom v prvom návrhu je vrátenie pôžičky a v druhom návrhu náhrada škody, nejde o totožnosť vecí.“ Na základe uvedeného dovolateľ navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a rovnako aj rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu s tým, že v konaní bude pokračovať.

K dovolaniu sa vyjadrili žalovaní v 1., 2. a 4. rade a navrhli, aby súd podané dovolanie postupom podľa § 243b ods. 4 písm. c/ O. s. p. a ust. § 218 ods. 1 písm. c/ odmietol z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, alternatívne, aby súd podané dovolanie podľa § 243d ods. 1 O. s. p. rozsudkom zamietol z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu je správne. V oboch prípadoch si uplatňujú náhradu trov konania. Vo vyjadrení uviedli, že súdy správne upustili od prísne formalistického chápania prekážky litispendencie, pretože pôvodné striktné formalistické chápanie vytváralo situáciu, keď sa na prekážku litispendencie prihliadalo len skutočne v prípadoch, keď boli vo veci podané totožné návrhy po formálnej stránke, bez ohľadu na posúdenie ich obsahu. To prinášalo situácie, keď v podstate o obsahovo totožnom nároku, formálne však inak vymedzenom

rozhodovali sudy vo viacerých konaniach a niekedy aj s odlišným výsledkom. Ďalej s odvolaním sa na komentár k ust. § 80 písm. c/ O. s. p. uviedli, že žaloba na plnenie je prekážkou litispendencie pre určovací žalobu (kladnú i zápornú), ak ide o rovnaké subjektívne právo. S poukazom na ust. § 524 Občianskeho zákonníka dávajú do pozornosti dovolaciemu súdu, že žalobcovia nie sú v danom prípade ani aktívne vecne legitimovaní na podanie žaloby o určenie neplatnosti zmlúv o postúpení, keďže z hľadiska hmotného práva nie sú nositeľmi práv a povinností vyplývajúcich zo zmluvy o postúpení.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal účastník konania v zákonom stanovenej lehote (§ 240 ods. 1 O. s. p.) skúmal, či smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno v zmysle § 236 a nasl. O. s. p. napadnúť dovolaním.

Podľa § 234 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu z dôvodov, taxatívne uvedených v § 237 písm. a/ až g/ a v prípadoch, uvedených v § 238 O. s. p.

V prejednávanej veci nie je dovolanie prípustné zo žiadneho z dôvodov, uvedených v § 238 O. s. p.

Dovolací súd skúmal existenciu dôvodov prípustnosti dovolania, uvedených v § 237 O. s. p., osobitne so zameraním na dovolateľom namietaný dôvod, uvedený pod písmenom f/ tohto ustanovenia, t. j. že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom vzhľadom na skutočnosť, že konanie bolo zastavené s poukazom na prekážku už začatého konania.

Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p.) je nesprávny postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a v konaní uplatňovať procesné práva, priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv Občianskym súdnym poriadkom.

O procesne vadný postup v zmysle uvedeného ustanovenia ide aj vtedy, keď súd zastaví konanie pre prekážku litispendencie (§ 104 ods. 1 v spojení s § 83 O. s. p.), napriek tomu, že pre takýto postup nie sú splnené podmienky.

V zmysle § 83 O. s. p. bráni začatie konania tomu, aby v tej istej veci prebiehalo na súde iné konanie.

Prekážka veci začatej bráni tomu, aby bola prejednaná a rozhodnutá vec, o ktorej bolo už skôr začaté konanie. Takýto nedostatok podmienky konania nemožno odstrániť, preto súd po jeho zistení musí konanie v ktoromkoľvek štádiu zastaviť (§ 104 ods. 1 O. s. p.). O prekážku veci začatej ide v zmysle § 83 O. s. p. vtedy, keď v neskoršom konaní ide o ten istý nárok, o ktorom bolo už skôr začaté konanie, ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Konanie sa týka tých istých osôb aj vtedy, ak majú rovnaké osoby v rôznych súdnych konaniach rozdielne procesné postavenie. Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak v konaní ide o rovnaký nárok, ktorý je vyvodzovaný z rovnakých skutkových okolností.

V danom prípade si žalobcovia uplatnili v konaní pred súdom prvého stupňa právo na určenie neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok, a to zmluvy, ktorá bola uzavretá dňa 4. mája 2001 medzi spoločnosťou M., a. s. V. ako postupcom a spoločnosťou N., a. s. D. ako postupníkom, ako aj zmluvy o postúpení pohľadávky, uzavretej dňa 7. júna 2001 medzi spoločnosťou M., a. s. V. ako postupcom a spoločnosťou H., s. r. o. K. ako postupníkom.

Súd prvého stupňa konanie o určenie neplatnosti uvedených zmlúv zastavil s poukazom na existenciu neodstrániteľnej prekážky konania litispendencie (§ 104 ods. 1 prvá veta O. s. p.) , keďže na Okresnom súde Bratislava I prebiehajú konania na plnenie, ktoré majú právny základ v zmluve o dielo na skúšky prototypu rušňa R 755 a zo zmluvy o dielo na stavbu prototypu železničnej motorovej súpravy M 853.

Ako vyplýva z obsahu spisu, v konaniach, v ktorých sa rozhoduje o nárokoch zo zmlúv o dielo, na strane žalobcu vystupuje iba jeden zo subjektov, ktoré sú v predmetnej

veci účastníkmi konania na strane žalovaného. Nemožno preto konštatovať, že sa jedná o identitu účastníkov konania v obidvoch veciach.

Pokiaľ ide o identitu predmetu konania, žaloby, v ktorých sú uplatňované nároky zo zmlúv o dielo, sú žalobami na plnenie a v nich uvedené skutkové okolnosti sa viažu k týmto právnym úkonom. V predmetnej veci sa jedná o žalobu na určenie neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávok a vzhľadom na tento predmet konania nie je daná ani identita skutkových okolností so žalobami na plnenie.

Pokiaľ súd prvého stupňa napriek týmto skutočnostiam konanie zastavil a odvolací súd jeho rozhodnutie potvrdil, došlo k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Uvedená procesná vada zakladá prípustnosť dovolania a zároveň je aj dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť.

Najvyšší súd SR preto zrušil tak potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, ako aj ním potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O. s. p.).

Právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, je záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2010

JUDr. Alena P r i e c e l o v á , v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Zuzana Štofániková

